

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
(Мінсоцполітики)**

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 289-86-22; 289-70-60, факс: 289-00-98 E-mail: info@mlsp.gov.ua,
Код ЄДРПОУ 37567866, рахунок UA388201720343180001000078737 в ДКСУ м. Києва, МФО 820172

№ _____
На № 129-1/11 від 02.03.2020

**Народному депутату України
Льовочкіну С. В.**

Про вжиття заходів для розв'язання
проблеми збільшення заборгованості
населення з оплати комунальних послуг

Шановний Сергію Володимировичу!

Міністерство соціальної політики разом із Міністерством розвитку громад та територій на виконання доручення Прем'єр-міністра України Шмигала Д. А. від 18.06.2020 № 25065/1/1-20 розглянуло Ваш депутатський запит, оголошений на засіданні Верховної Ради України 05.06.2020, щодо вжиття заходів для розв'язання проблеми збільшення заборгованості населення з оплати комунальних послуг і повідомляє.

Щодо заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги
За даними Державної служби статистики України, заборгованість населення за спожиті житлово-комунальні послуги (без урахування послуг із газопостачання та електропостачання) підприємствам усіх форм власності на 01.05.2020 становила 31,6 млрд грн (на 01.01.2020 – 30,5 млрд грн), в тому числі за видами послуг:

централізоване опалення та гаряче водопостачання – 20,5 млрд грн (або 65 % від загальної суми заборгованості), що більше на 0,1 млрд грн, ніж сума заборгованості на початку року (станом на 01.01.2020 – 20,4 млрд грн);

водопостачання та водовідведення – 5,3 млрд грн (або 17 % від загальної суми заборгованості), що більше на 1,2 млрд грн, ніж сума заборгованості на початку року (станом на 01.01.2020 – 4,1 млрд грн);

утримання будинків та прибудинкової території – 4,9 млрд грн (або 15 % від загальної суми заборгованості), що менше на 0,2 млрд грн, ніж сума заборгованості на початку року (станом на 01.01.2020 – 5,1 млрд грн);

вивезення побутових відходів – 0,97 млрд грн (або 3 % від загальної суми заборгованості), що більше на 0,13 млрд грн, ніж сума заборгованості на

початку року (станом на 01.01.2020 – 0,84 млрд гривень).

Рівень розрахунків населення за спожиті житлово-комунальні послуги за січень – квітень 2020 року становив 93,7 %, і є більшим, ніж показник за аналогічний період 2019 року (за січень – квітень 2019 р. – 89,2 відсотка).

При цьому варто зазначити, що рівень розрахунків за видами послуг є таким:

централізоване опалення та гаряче водопостачання – 96,6 % (за січень – квітень 2019 р. – 89,8 %); за квітень 2020 року рівень розрахунків населення становив 195,7 %;

водопостачання та водовідведення – 87,5 % (за січень – квітень 2019 р. – 86,8 %); за квітень 2020 року рівень розрахунків населення становив 84,2 %;

утримання будинків та прибудинкової території – 90,0 % (за січень – квітень 2019 р. – 89,5 %); за квітень 2020 року рівень розрахунків населення становив 87,3 %;

вивезення побутових відходів – 88,3 % (за січень – квітень 2019 р. – 83,0 %); за квітень 2020 року рівень розрахунків населення становив 83,5 відсотка.

Серед регіонів найвищий рівень розрахунків населення за спожиті житлово-комунальні послуги за січень – квітень 2020 року зафіксовано у Вінницькій (102,0 %), Сумській (101,6 %) та Черкаській (100,8 %) областях, найнижчий – у Харківській (84,1 %), Закарпатській (85,4 %) та Луганській (86,9 %) областях.

При цьому найбільші суми заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги станом на 01.05.2020 виявлено:

в м. Києві – 6 464,5 млн грн (рівень розрахунків за січень – квітень 2020 року – 98,6 %);

у Дніпропетровській області – 5 361,4 млн грн (рівень розрахунків за січень – квітень 2020 року – 91,6 %);

у Харківській області – 4 852,4 млн грн (рівень розрахунків за січень – квітень 2020 року – 84,1 відсотка).

Найменші суми заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги станом на 01.05.2020 виявлено:

у Чернівецькій області – 128,2 млн грн (рівень розрахунків за січень – квітень 2020 року – 98,6 %);

у Тернопільській області – 191,9 млн грн (рівень розрахунків за січень – квітень 2020 року – 95,7 %);

у Закарпатській області – 197,6 млн грн (рівень розрахунків за січень – квітень 2020 року – 85,4 відсотка).

З метою погашення заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги народними депутатами України Лабою М. М., Кривошеєвим І. С. і Костюхом А. В. розроблено проект Закону „Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку погашення заборгованості споживачів з оплати за житлово-комунальні послуги”, який зареєстровано у Верховній Раді України (реєстр. № 3613 від 09.06.2020).

Цим законопроектом передбачено, зокрема:

запровадження обов'язкової реструктуризації заборгованості населення (якщо заборгованість перевищує суму, визначену Кабінетом Міністрів України за кожним видом житлово-комунальних послуг, станом на 01.10.2020) терміном

на 5 років за умови, що загальна сума щомісячних платежів (поточних та платежів з погашення реструктуризованої заборгованості) не повинна перевищувати 25 % доходів отримувачів житлових субсидій та 20 % – для пенсіонерів та осіб, які є отримувачами будь-яких видів державної соціальної допомоги;

звільнення від сплати судового збору позивачів у справах про заборгованість споживачів з оплати за житлово-комунальні послуги, а також заявників у разі подання заяви щодо видачі судового наказу про стягнення заборгованості споживачів з оплати за житлово-комунальні послуги під час розгляду справи в усіх судових інстанціях.

Щодо тарифів на комунальні послуги

Потрібно зазначити, що формування, встановлення та застосування тарифів на комунальні послуги проводиться відповідно до вимог чинного законодавства.

Виконавці комунальних послуг здійснюють розрахунки економічно обґрунтованих витрат на виробництво (надання) комунальних послуг і подають їх органам, уповноваженим установлювати тарифи.

На сьогодні повноваження щодо встановлення тарифів на комунальні послуги розподілено між Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, і органами місцевого самоврядування (далі – уповноважені органи).

НКРЕКП установлює тарифи на комунальні послуги лише тим суб'єктам природних монополій та суб'єктам господарювання на суміжних ринках, ліцензування діяльності яких вона проводить.

Для решти суб'єктів господарювання, які не підпадають під сферу регулювання НКРЕКП, тарифи на комунальні послуги встановлюються органами місцевого самоврядування.

Згідно зі статтею 28 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні” до повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить установлення в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на побутові, комунальні (крім тарифів на теплову енергію, централізоване водопостачання та централізоване водовідведення, постачання гарячої води, які встановлюються НКРЕКП), транспортні та інші послуги.

Таким чином, рішення про встановлення тарифів на комунальні послуги може прийматися лише уповноваженими органами.

Відповідно до законодавства тарифи на комунальні послуги мають бути економічно обґрунтовані.

Статтею 12 Закону України „Про ціни і ціноутворення” (далі – Закон) визначено, що державні регульовані ціни мають бути економічно обґрунтованими, тобто забезпечувати відповідність ціни на товар витратам на його виробництво, продаж (реалізацію) та прибуток від його продажу (реалізації).

Установлення Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування державних регульованих цін на товари в розмірі, нижчому від економічно обґрунтованого розміру, без визначення джерел відшкодування різниці між такими розмірами за рахунок коштів відповідних

бюджетів не допускається і може бути оскаржено в судовому порядку (стаття 15 Закону).

При цьому варто зазначити, що процес формування тарифів на комунальні послуги відбувається не стихійно, а з урахуванням реальних витрат на виробництво і надання послуг та місцевих особливостей функціонування підприємств галузі.

На розмір тарифів впливають технологічні особливості виробництва теплової енергії та надання комунальних послуг; види палива та його вартість (природний газ, мазут, дрова, вугілля тощо); технічний стан обладнання (зношеність основних засобів); протяжність мереж та їх технічний стан; обсяг надання послуг населенню та іншим споживачам; вжиті органами місцевого самоврядування заходи щодо енергозбереження та заміни неефективного обладнання тощо.

У разі перегляду тарифів на комунальні послуги відповідальність за економічну обґрунтованість витрат, які включаються до складу тарифів, беруть на себе уповноважені органи, оскільки перевірка розрахунків тарифів, поданих до них суб'єктами господарювання, аналіз собівартості послуг проводиться на етапі прийняття рішення про встановлення тарифів цими уповноваженими органами.

Окремо зазначаємо, що державний нагляд (контроль) за дотриманням вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, а також за достовірністю інформації, зазначеної у документах про формування, встановлення та застосування державних регульованих цін відповідно до Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 667 (зі змінами), здійснює Держпродспоживслужба.

Щодо надання населенню житлових субсидій

Програма житлових субсидій є головним механізмом забезпечення соціального захисту населення при оплаті житлово-комунальних послуг і показала свою ефективність в умовах підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги.

Відповідно до Положення про порядок призначення житлових субсидій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 № 848 (зі змінами) (далі – Положення), житлова субсидія призначається за наявності різниці між розміром плати за житлово-комунальні послуги в межах соціальної норми житла, соціальних нормативів користування житлово-комунальними послугами і розміром обов'язкового відсотка платежу, визначеного в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Розмір обов'язкової частини платежу за послуги для кожної сім'ї визначається індивідуально за єдиною формулою і залежить виключно від розміру середньомісячного сукупного доходу домогосподарства в розрахунку на одну особу. Такий підхід забезпечує принцип соціальної справедливості – що менші доходи домогосподарства, то меншим є відсоток обов'язкової плати за житлово-комунальні послуги.

При цьому відповідно до підпункту 5 пункту 14 Положення житлова субсидія не призначається, якщо структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад (далі – структурні підрозділи з питань соціального захисту населення) отримано інформацію про наявність простроченої понад три місяці заборгованості з оплати житлово-комунальних послуг, строк позовної давності якої не минув і загальна сума якої перевищує 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

За наявності заборгованості житлову субсидію може бути призначено за рішенням комісії, утвореної органами місцевого самоврядування, на підставі акта обстеження матеріально-побутових умов домогосподарства, з урахуванням обставин, що склалися. Таким чином, найбільш вразливі категорії населення забезпечуються державною підтримкою.

Умови призначення житлової субсидії у 2019 році суттєво не змінювалися. Зміни, які були внесені до Положення у 2018 році, спрямовувалися на посилення адресності надання житлових субсидій, зокрема, шляхом зміни підходу до обчислення доходів працездатних осіб, стимулювання їх до офіційного працевлаштування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, врахування майнового стану та доходів членів сім'ї осіб зі складу домогосподарства, а також спрощення умов призначення житлових субсидій для внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих верств населення. Державну допомогу у вигляді житлових субсидій мають отримувати ті, хто її дійсно потребує.

Водночас ці зміни до Положення стали підготовчим етапом до початку впровадження монетизації житлових субсидій.

Потрібно зазначити, що у зв'язку зі збільшенням рівня мінімальної зарплати та індексацією пенсій доходи українців збільшуються, що зумовлює зменшення кількості домогосподарств, які мають право на житлову субсидію, і, відповідно, зменшення видатків на надання житлових субсидій. Така тенденція спостерігалася, зокрема, у 2019 році.

Водночас зменшення середнього розміру житлової субсидії пов'язане зі зниженням ціни на природний газ для побутових споживачів.

Разом з тим Мінсоцполітики постійно опрацьовуються зміни до порядку призначення житлових субсидій шляхом уточнення окремих його положень за результатами аналізу найбільш актуальних проблем, пов'язаних з реалізацією програми житлових субсидій.

Так, постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 № 247 „Про особливості надання житлових субсидій” на період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, передбачено:

заборону припинення надання призначених житлових субсидій, за винятком випадків, коли унеможлиблюється їх надання (зокрема, у випадках

переїзду домогосподарства в інше житлове приміщення або смерті одинокої особи);

призначення житлової субсидії на наступний період усім домогосподарствам, які її отримували в опалювальному періоді 2019–2020 років, без їхніх звернень;

врахування до доходу осіб, яких звільнено з роботи у зв'язку з карантинном, розміру допомоги по безробіттю замість заробітної плати, яку вони отримували за попереднім місцем роботи;

збільшення на 50 % соціальних нормативів користування електроенергією, природним газом для приготування їжі та підігріву води, холодною та гарячою водою, водовідведенням у зв'язку з вимушеним постійним перебуванням вдома та збільшенням споживання відповідних послуг;

відтермінування зміни базової норми плати за житлово-комунальні послуги отримувачами житлової субсидії з 15 % до 20 %, яку було заплановано на травень 2020 року, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.10.2019 № 878 „Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 і від 27 липня 1998 р. № 1156”.

З повагою

Міністр

М. Лазебна

